

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. IX. Cap. 9. 11. 12. de Clericis non residentibus. Cap. 3. de Sepulturis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Hospitali sub ejusmodi tutelâ constituto, uniatu Ecclēsia secus se habens, prerogativa Hospitalis non transit ad Ecclesiam.

Idem Autor fufius idem argumentum tractat in cap. 4. quod bixâ conclusione exponit cum multis ampliationibus, limitationibus, & sublimitationibus, juxta methodum apud Canonistas tritam. Probationes ejus ut plurimum è Concilio eruuntur, & Declarationibus Congregationis Concilii. Distinguit inter *Locum Pium*, quo vocabulo eum intelligit, qui bonis operibus absque autoritate Ecclesie destinatus est; & *Locum Religiosum*, qui ad cultum Divinum ab Ecclesia consecratur. A Loco Religioso exorditur, & dicit, nullum esse post Concilium, qui visitationi Episcopi non sit obnoxius, & de cujus reatibus rationes reposcere idem Episcopus non possit. Tùm enumerat casus, ad quos extenditur sua propositio. Dicit 1. Eam completi non solum Hospitalia, Xenodochia, Nosocomia, Orphanotrophia, &c. sed etiam quælibet alia Religiosa Loca, quæ sunt in Diocesi. 2. Episcopus hanc facultatem exercere potest, tam per alios, quam per se ipsum. 3. In locis, quæ à Laicis fundata sunt, & à Laicis reguntur. 4. In iis, quorum Administratores à Principe eliguntur. 5. In locis, quæ dependent ab Universitatibus, quas Concilium nominatim excepit, cum eas comprehendere noluit, cap. 5. Sess. XXIV. cap. 9. Sess. XXV. 6. In locis Exemptis; 7. Ea visitare potest, non obstante qualibet consuetudine contraria, etiam immemoriali, & quolibet Statuto. 8. Jus habet invigilandi & providendi, ut fideliter administrantur. 9. Jus habet concurrendi ad nominationem Administratorum, aliorumve Officialium. 10. Jus reposcendarum rationum amplius est, quàm jus Visitandi; siquidem illud nullam, hoc verò aliquam patitur exceptionem: 11. Rationum redditioni assistere potest, non obstante quòd ex consuetudine immemoriali, hoc jus alii acquisierint (quia agitur hie de acquisitione cumulativa, quæ Episcopum non excludit) itaque minimi refert, an consuetudo sit immemorabilis, nec ne; ideoque Concilium non adjecit clausulam *etiam immemorabilis*, quam in pluribus casibus inseruit, in quibus consuetudo immemorialis consuetudine non immemoriali, validior est. Hæc additio facta rationi ab Autore allatæ necessaria videtur, ut occurratur objectioni petite, ex eò, quòd Concilium clausulam *etiam immemoriali*, utatur, cum Consuetudini immemoriali derogare intendit, quòd tantum facit, cum id postulat argumentum. 12. Rationes Episcopus reposcere potest, non obstante concursu privilegii, consuetudinis immemorabilis, & sententiæ declaratorie. 13. Administratores tenentur Rationarium Libri apud Episcopum ferre; 14. Concurrat Episcopus in auditione Rationum cum cæteris, qui jus assistendi acquisierunt, five ex consuetudine, five ex privilegio, aut Statuto Locali. 15. Autoritas Episcopi debet intervenire in solutionibus sicut in rationum redditione.

Regula, quam modò Autor proposuit, exposuitque, tres exceptiones patitur: 1. In gratiam Locorum immediatæ Regum tutelæ suppositorum. 2. In gratiam fundationum, quæ Ordinarium excludunt ab omni potestate in Loca sic fundata. 3. In gratiam Locorum, quæ Religiosi Exempti, aut Militares Ordines, pariter Exempti, regunt. Fratres *Joannis de Deo* non continentur sub hac tertia receptione, quoniam fundatione suâ subjiuntur Ordinario, quoad visitationem, administrationem & rationum redditionem.

A locis Religiosis transit FAGNANUS ad ea, quæ non sunt ejusmodi. Proponit hanc regulam, ea Ordinario non subjacere; idque probat ex *Canonibus*, qui potestatem Episcopi, in Loca Religiosa ex eo petunt, quòd Religiosa sint; undè sequitur, ea, quæ non sunt talia, ab ejus Jurisdictione esse immunia; deindè declarat, assertionem suam comprehendere, 1. Casus in quibus habent Oratorium privatum, vel destinatum ad solum Fundatoris, Ministrorum & eorum, qui recipiuntur, usum; 2. Casus, in quibus Fundator sibi facultatem

eximendi lectos reservat, & loca ad promiscuos usus convertendi.

Postea, à Regulâ excipit casum, in quo Patronus non revocatâ institutione defunctus est, quoniam tunc locus pius est: Episcopus autem summam præfecturam habet in omnia opera pia, & proindè in Loca ad eorum exercitium destinata. 2. Casum, quo illa visitare cupit, ad inspiciendum, an Fundatoris voluntas executionem legitimam fortiatur. In dubio, an autoritas Episcopi in institutione intervenerit, id præsumitur, si Loca Ecclesiastica notas habeant, v. g. Capellam benedictam, Campanile &c. deficientibusque his signis loca Episcopo etiam subjacent, quoniam eorum Incolæ sunt miserabiles personæ. 3. Casus, in quibus agitur de rationum redditione; quoniam hac in re Concilium Cap. 9. subjiicit Episcopo univèrsa Loca pia, sic etiam interpretata est Congregatio.

Autor disputationem hanc claudit quæstione, quæ ad cap. 11. Sess. XXII. attinet, eos excommunicans, qui bona & jura Ecclesiastica usurpant, aut usurpari mandant, aut usurpationi consentiunt; & quærit, utrum Universitates, quæ Ecclesie administrationem habent, ejusque pecunias mutuo tradunt, excommunicationem incurrant? Et respondet negativè; quia non comprehenduntur in Decreto, nec comprehendendi possunt, cum Collegia non subjacent huic Censuræ; idemque obtinet circa mutuantes, quia casus mutui non continetur in Decreto; Censura autem, cum sit odiosa, non nisi in casus nominatos cadit.

Quoad caput 8. Sess. XXV. quod etiam de Xenodochiis, Nosocomiis &c. aliis Locis Religiosis loquitur, necessarium videtur hie illud breviter attingere, licet FAGNANUS illud nominatim non exponat. In eo enim Concilium innovat *Clem. 2. de Religiosis domib.* (sicut fecit cap. ult. Sess. VII. supra ab Autore exposito) quod prohibet Hospitalia in Titulum Clericis secularibus conferri, nisi secus ferat fundatio, aut per electionem sit de Rectore hujusmodi Locis providendum, statuitque, ut eorum gubernatio viris providis, idoneis & boni testimonii committatur, qui proventus in usus destinatos fideliter dispensent, & ad instar Tutorum & Curatorum juramentum præstent. Concilium Tridentinum de fide administrationis loquitur, quoad Titulares, qui non minus ad eam astringuntur, quàm cæteri, & declarat, eos teneri ad restitutionem omnium fructuum, quos in alios usus, quàm in eos, quibus destinati fuerant, convertunt; adjicit, quòd si in loco non reperiantur personæ qualitatem in fundatione requisitam habentes, Ordinarius adhibeat fructus ad usus maximè institutioni accedentes, quòd justum est, cum Beneficia, quæ ad certum Hospitalitatis genus astringunt, five ad senum, five peregrinorum, five agrorum, five Orphanorum hospitium, quoad Titulum sint ejusdem naturæ, ac cætera Beneficia, eo quòd, ut ista, munera Ecclesiastica annexa habeant. FAGNANUS quæstionem tractans, an Pontifex possit absque simonia vendere Beneficia, & decidens cum Theologis contra Canonistarum vulgus, non posse, decisionem suam extendit ad Hospitalia Beneficia, in cap. 4. de *pastis*. Argumentum ibi enucleat discutitque, atque ea, quæ tùm ex illis refert, tùm ex se ipso promit, legi merentur.

CAPUT IX.

Capita 9. 11. 12. de Clericis non residentibus Caput 3. de sepulchris.

TEXTUS hi ad obligationes, five officia Beneficiarum, maximè ad residentiam pertinent. FAGNANUS in suo circa eos Commentario exponit cap. 1. Sess. VI. cap. 1. Sess. XXIII. cap. 12. Sess. XXIV. Primum ad Episcopos spectat: alterum, ad Episcopos, & Parochos: tertium ad Beneficiatos Cathedralium & Collegiarum, quoad residentiam. Cum obligatio ad residentiam nascatur ex officiis, quæ Beneficiis annexa sunt, Concilium de hac obligatione loquens

quens, breviter perstringit officia, quae illam imponunt, & fufius agit de caufis, quae à refidentia difpenfant, de tempore, quae Beneficiati majores fructus absque refidentia lucrantur, eoque, quo non refidentes eos amittunt; de poenis non refidentium, & modo procedendi ad verfus ipfos. Autor haec omnia exponendo, maxime circa mutationes immoratur, quas Concilium in Jure veteri circa hanc rem induxit.

Cum *Ragufinum* Capitulum coram INNOCENTIO III. conqueftum effet, Archiepifcopum ab Ecclefia fua quatuor annos continuos abfuiffe fine licentia, monitumque à Capitulo non rediiffe, jubet Pontifex, ut, fi intra menfem, quo Decretum fuum à Capitulo fuerit acceptum, non redierit Archiepifcopus, ad electionem novi Archiepifcopi Capitulum procedat. Inde FAGNANUS occasionem arripit exponendi *Canones* veteres & novos circa refidentiam, & maxime immoratur circa Statuta Tridentina in hanc rem, docetque, quod juxta hoc Concilium *Cap. 1. Sess. VI.* fi Epifcopus fex Menfibus continuis fine legitima caufa abfuerit, Concilium eum quartam redituum annuorum parte privat, Fabricis aut Pauperibus largienda; & fi abfentia per fex alios Menfes continuos perfeveret, eandem poenam fancit Concilium. Erogatio haec, quoad Suffraganeos, ad Metropolitanum pertinet. Quod fi Epifcopus abfentiam prorogaverit, Metropolitanus id Pontifici intra tres Menfes fignificabit fub poena interdicti ab ingreffu Ecclefiae ipfo facto incurrendi: fi Metropolitanus ipfe deliquerit, ad antiquiorem Suffraganeum cura monendi Pontificis devolvitur, quam fi neglexerit, eidem interdictio fubjicitur. Monitus Pontifex reum coercere poterit pro contumacia gravitate aliumque Praelatum ejus Sedi fufficere. Huic difpofitioni *cap. 1. Sess. XXIII.* adjicit, quod, praeter poenas praedictas & peccatum mortale, abfens fine caufa legitima, fructus amittit, pro rata abfentia, eosque Fabricae, Pauperibus ve erogare teneatur; quod si omiferit, Superior ejus defectum fupplere poterit: item declarat, fructus demitti non poffe Epifcopo fub compositionis lege, quam improbare videtur.

Datam ejusmodi horum *Capitulum*, quoad poenas, fummam; objicit fibi FAGNANUS, videri Concilium, quod novas ferre poenas intendebat, non debuiffe innovare *Canones* veteres: & refpondet, innovationem habere locum, quoad culpam, & quoad poenam privationis, quam Concilium non pronuntiat.

Deinde, posteriora Concilio Pontificum Decreta refert, quae videri poffunt, fed à proposito noftro funt aliena.

Tum duas Quaestiones proponit. Prior est, an Epifcopus, qui annum integrum in fua Diocefi tranfigit, nullatenus refidendo in Ecclefia Cathedrali, incurrat poenas? &c. Refpondet negativè; quia Concilium de refidendi obligatione loquens, his verbis utitur, *in Diocefi, aut Ecclefia*. Posterior est, an refidentiae praeepto fatisfaciat? Refpondetque iterum negando; quia fecundum *Canones* veteres, Epifcopus in fua Cathedrali praefertim degere debet, quoniam ea ipfi magis cohaeret, ac est eorum prima, in qua suum Confilium habet, quo uti debet, in confulendo aliorum neceffitatibus, & juxta Concilium Tridentinum, Adventum, Quadragesimam, & Fefta foemnia tranfigere debet Epifcopus in Ecclefia Cathedrali, nisi eum aliarum neceffitates alio vocaverint.

Discurfum hunc claudit quatuor defiffionibus Congregationis circa refidentiam Epifcoporum. 1. est, Epifcopum tres abfentiae Menfes fibi quotannis concessos, cumulare non poffe cum tribus Menfibus anni fequentis, ita, ut fex continuis Menfibus abfit, tribus fcilicet posterioribus alicujus anni & tribus prioribus fequentis; quoniam id Concilii Decretis contrarium est, quae feftrem abfentiam continuam prohibent, jubentque, ut in Cathedrali fua refideat Adventus ac Quadragesimae tempore, & in Feftis foemni-

bus, quorum plura in fex Menfibus continuis repiuntur.

2. Est, eum non poffe cumulare quatuor Menfes, qui ipfi in unoquoque triennio conceduntur ad invifenda Apoftolorum limina, cum quatuor Menfibus triennii fequentis, ita, ut poft primam peregrinationem, fecundam continenter adjiciat.

3. Est, aequum aut congruum non effe decidere generatim, an Epifcopus profpiciens negotium, cujus caufam abfentiam meditat, tres ultra Menfes duraturam, ante profefionem fuam licentiam poftulare debeat, an folum fub finem trium Menfium eandem veniam petere? Decifio autem ferenda est, juxta circumftantias occurrentium cafuum.

4. Est, Epifcopum, qui pluribus annis refedit, abftinendo à tribus Menfibus ad abfentiam fibi concessis, non poffe licentiam abfentiae absque caufa legitima poftulare. 1. & 2. applicari debent omnibus Beneficiatis, quibus certum abfentiae annuae tempus à Jure conceditur.

Quari potest, quomodo fieri poffit, ut, si Epifcopus tres ultra Menfes abfuerit, omnes fructus poft hoc trimefre obvenientes amittat, & si abfentiam ultra fex Menfes protelaverit, quartam redituum parte spolietur, & si in eadem culpa perfeveret, alia quartam privetur? fic enim si ultra annum abfuerit, redituum dodrantem amittit, & confequenter quadrantem, plus quam fert poena abfentiae annuae.

Circa hanc foeciofam contrarieratem dici potest, priorem poenam eos refpicere tantum, qui citra fex Menfes & ultra tres Menfes abfunt: alteram eos, qui fupra fex Menfes abfunt: vel, primam fpectare forum interius, alteram forum exterius: vel denique, hanc deduci debere ex fructibus refidentiae acqulifitis. Haec tertia interpretatio magis placet, & à Congregatione Cardinalium profecta est. Vid. FAGNAN. in *cap. 11.* de quo mox agemus. *num. 15.* & 24. ea Parochos perinde ac Epifcopos fpectat.

CAPUT X.

Caput II. de Parochis non refidentibus.

Idem Pontifex INNOCENTIUS III. confultus circa Parochos non refidentes, qui latitabant, ut vitarent monitiones Canonicae perfonae factas aut in loco domicilii, jubet publicari tres monitiones five tria Citationum edicta atque affigi januis Ecclefiae, poft quas monitiones fex alios Menfes expectabuntur Curati, quo tempore elapfo, iis non regressis, Ecclefia fuis eidem privabuntur. Poterit etiam Legatus contra eos procedere per Cenfas fufpenfionis & excommunicationis, quibus effectu carentibus, Legatus iis administrationem fpiritualium auferre poterit; atque in eorum locum fubftituere viros ad bonam administrationem idoneos; verum abftinebit ab eorum degradatione, ut si revertantur, facilius eis praeterita ignofci atque condonari poffint. Multas procedendi vias proponit Pontifex, quarum aliae rigorem, aliae mifericordiam exhibent. Monitiones in utriusque neceffariae funt. Si cognofcatur locus ubi verfatur abfens Parochus, monitiones in eo loco funt; unica peremptoria fufficit, eamque publicare non est neceffarium; tres femper requiruntur, eaque publicari debent, cum ignoratur refidentiae locus.

Concilium introduxit novam procedendi methodum ad verfus Parochos non refidentes, perinde ac contra Epifcopos non refidentes: fubfractionem fcilicet fructuum per partes, ita, ut ipsis fuperfit undè alantur. Caufa, quae Epifcopos excufant Parochis quoque patrocinantur. Utrique tres Menfes ad abfentiam concessos habent, modò legitima caufa fuppetat. Parochi quadrantem annui reditus amittunt abfentiam ultra Menfes fex prorogantes; eandem poenam incurrunt, si culpam eandem intra fex Men-

les